

#STOP CIBERBULLYING: BON ÚS DE LES TIC I INTERNET.

CEIP SANCHIS GUARNER – ONDARA

PROJECTE D'INVESTIGACIÓ
I INNOVACIÓ EDUCATIVA

"Bon ús de les TIC i Internet"

#Stop Cyberbullying



Projecte d'Investigació i Innovació Educativa

ÍNDEX

1. Justificació
2. Concreció dels objectius: Generals i Específics.
3. Marc teòric.
4. Cronograma.
5. Concreció de la metodologia aplicada al projecte.
6. Avaluació
7. Conclusions.

1. JUSTIFICACIÓ

Vivim en una societat connectada digitalment. La nostra forma de vida ha evolucionat exponencialment de la de fa 10 anys amb l'aparició de les noves tecnologies i l'ús immediat d'Internet, i això ens ha facilitat una major relació amb el món i un apropament a la informació de manera ràpida.

Com a contrapartida, amb aquests extraordinaris avanços i oportunitats de comunicació i aprenentatge, s'han desenvolupat noves formes d'assetjar, intimidar o fer mal a altres persones, i així, posar en risc la integritat personal d'aquells xiquets i xiquetes que utilitzen els mitjans electrònics com a ferramenta d'estudi, oci o treball en la vida diària.

Segons l' Institut Nacional d'Estadística els joves i menors d'edat compresa entre els 12 i els 18 anys, el 96,8% té telèfon mòbil. Un dels objectius prioritaris a solucionar és la problemàtica de l'esmentat ciberbullying o assetjament en la xarxa. Aquest problema, que creix cada any en tot el món, és una evolució de l'assetjament escolar que venen patint molts menors en les escoles i instituts des de fa anys.

(INCIBE, 2018)

Actualment, aquesta és una situació que afecta cada vegada més a les aules, ja que els problemes virtuals s'estenen a la realitat educativa. En el CEIP Sanchis Guarner d'Ondara els mestres hem notat, sobretot els de 5é i 6é, un increment dels conflictes entre els alumnes que tenen l'arrel, després d'investigar el motiu, en les xarxes socials, sobretot per l'ús o millor dit, el mal ús del *whatsapp*. Fa uns anys eren més habituals aquests conflictes en 6é, però hem notat els mestres de segon i tercer cicle que l'edat en la qual comencen a utilitzar el mòbil, tauletes digitals i/o les xarxes socials ha baixat, ara també comencen a utilitzar aquestes tecnologies i xarxes socials l'alumnat de 4t i 5é. S'han donat ja alguns casos de *ciberassetjament* en grups de *whatsapp* i en xats de què disposen alguns jocs més moderns.

Aquesta problemàtica que té lloc fora de l'horari escolar, ja que està prohibit el dur i/o fer ús del mòbil dins del recinte escolar, es veu reflectida en la marxa de la classe, dificultant les bones relacions, el bon clima de la classe i, en general, la convivència escolar.

Totes aquestes causes veuen agreujades quan disposen de mòbils particulars, ja que cada vegada és més comú el fet de regalar mòbils als xiquets i xiquetes en les celebracions d'aquestes edats (aniversaris, Nadal, Primera Comunió, etc.). I més agreujades encara quan fa un parell de cursos enrere, més de la meitat de les classes, tal vegada per moda, porten rellotges intel·ligents o *smartwatch*, que incorporen càmera de foto i vídeo, jocs, calculadora i diferents aplicacions. Estem parlant de xiquets i xiquetes de 9 a 12 anys.

En molts casos, què són quasi tots informats als tutors per part dels pares i mares, els mestres hem intervingut sense saber molt bé com fer-ho i amb quins recursos fer-ho. D'ací naix la necessitat i motivació, i quasi una obligació, de crear i posar en marxa aquest projecte d'innovació educativa.

Tot això ens ha fet revisar exhaustivament el Reglament de Règim Intern del nostre centre i incorporar noves normes que inclouen l'ús i/o la prohibició d'aparells electrònics, sobretot per afavorir la convivència dels alumnes i protegir-los del mal ús que hi puguem fer d'ells.

Però, a banda, també trobem fermament la necessitat de conscienciar l'alumnat sobre el bon ús de les noves tecnologies i dotar-los d'una formació basada en activitats pràctiques, per a previndre els riscos que comporta el seu mal ús. És necessària la formació preventiva en alumnes i pares, ja des del començament de l'Educació Primària i, inclús, fer-la extensiva als últims cursos d'Educació Infantil.

És una necessitat el fet de formar a pares i mares i definitiva, conscienciar tota la comunitat educativa, sobre el bon ús de les noves tecnologies. Els hem de fer una reflexió, orientar-los

i assessorar-los, en definitiva, els hem de formar en aquest sentit en el bon ús de la tecnologia en benefici de l'educació del seu fill o filla.

Acabar amb l'assetjament i el ciberassetjament, igual que acabar amb totes les formes de violència contra la infància, és un deure i una assignatura pendent que tenim com a societat. Sols amb un compromís real i un treball conjunt, amb un canvi en les nostres actituds, serem capaços de tindre una societat lliure i pacífica, en la que els xiquets, les xiquetes i els adolescents puguem desenvolupar tot el seu potencial.

(Fundació Save the Children, 2018).

Prevenició, detecció i reacció, són els principis fonamentals d'aquest projecte d'innovació educativa. Innovador perquè és la primera vegada que s'aplica al nostre centre i pioner en l'àmbit autonòmic. L'alfabetització digital, incloent-hi la prevenició de riscos d'un mal ús, ha de començar prompte, en les edats primerenques. Trobem que és el moment, tenim l'oportunitat de fer aquest canvi, donades totes aquestes característiques i circumstàncies globals, que estan "demanant a crits" els alumnes, els pares i mares, els mestres i la societat en general.

2. CONCRECIÓ DELS OBJECTIUS: GENERALS I ESPECÍFICS.

OBJECTIUS GENERALS

- Capacitar, conscienciar i sensibilitzar a l'alumnat de Primària perquè utilitze les noves tecnologies de manera correcta i responsable, afavorint l'anàlisi, reflexió i debat sobre l'ús saludable de les TIC, els seus riscos i inconvenients, així com el sedentarisme que comporta i l'addicció a les pantalles.
- Elaborar i dotar al nostre centre educatiu d'un protocol d'actuació per a previndre, detectar i actuar en situacions de *ciberassetjament* entre iguals.
- Seleccionar, crear i formar el cos d'alumnes Ajudants TIC perquè informen i sensibilitzen en continguts i valors relacionats amb ús i abús de les TIC a alumnes de menor edat, promovent la formació entre iguals.
- Elaborar materials per a la informació, formació i sensibilització sobre els continguts abordats, per a formar els alumnes Ajudants (3r cicle) i per a sensibilitzar als de menor edat (2n cicle).
- Implicar, informar i sensibilitzar als pares dels alumnes sobre el *ciberbullying* i facilitar-los informació necessària perquè en casa, els seus fills i filles facen un bon ús de les noves tecnologies.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

- Promoure l'anàlisi i la reflexió sobre el bon i mal ús de les tecnologies i el *ciberbullying* entre els alumnes de Primària. Analitzar les diferents situacions de *ciberbullying* i prendre consciència dels seus efectes i abast.
- Promoure l'anàlisi i la reflexió sobre els altres perills d'internet i les xarxes socials (grooming, sextorsió, phishing, exclusió, addicció, suplantació d'identitat, etc)

- Adquirir hàbits de seguretat a l'hora d'usar la tecnologia i tindre cura de la privacitat.
- Elaborar material de treball, basats en vídeos i/o dossiers i altres, com murals, per treballar en classe, i sobretot en hores de tutoria i en dies assenyalats, com el dia d'Internet segura.
- Elaborar diverses enquestes per fer una xicoteta investigació que pugui reflectir els diferents usos que fan de les noves tecnologies i inquietuds i poder actuar segons els resultats.
- Elaborar i establir un protocol d'actuació en casos de mal ús de les tecnologies, i en especial de *ciberbullying* o *ciberassetjament*, que creen greus conflictes entre els alumnes del centre.
- Incorporar aquest protocol dins del Pla de Convivència, de la PGA i del Pla d'Acció Tutorial.
- Crear un grup dins del centre, previ consentiment dels pares, anomenat "Ajudants TIC" als que prèviament se'ls formarà amb els aspectes bàsics del bon ús de les noves tecnologies.
- Vincular la creació del grup d'Ajudants TIC en algunes activitats del programa TEI (tutoria entre iguals) ja existent del centre i combinar possibles activitats conjuntes de conscienciació.
- Implementar sessions d'informació i sensibilització amb l'alumnat de 1r i 2n cicle de Primària amb la participació de l'alumnat Ajudants TIC del 3r cicle com a protagonistes actius del procés.
- Difondre uns coneixements bàsics sobre les noves TIC amb diferents formats i, essencialment, contribuir a fer possible un diàleg constructiu i receptiu entre pares i fills, entre alumnes i mestres, i entre l'escola i la família, per encaminar-los tots junts cap a la prevenció del possible mal ús i/o de l'abús d'aquestes tecnologies.
- Organitzar xerrades informatives i de sensibilització als alumnes de Primària, proporcionades per diferents agents educatius: Policia Local, Policia Nacional i Guàrdia Civil.
- Involucrar a l'IES XEBIC d'Ondara perquè puguin participar en el projecte i incorporar les possibles actuacions coordinades entre els dos centres, i emmarcar-les dins del pla de transició de Primària a ESO.

3. MARC TEÒRIC

Hi ha un creixement alarmant del ciberbullying en la societat actual. En 2016 es van incrementar aquests fets en un 82'7% amb 1207 casos registrats. A banda d'aquestes xifres, crida l'atenció que la edat de menors que pateixen ha disminuït, és a dir, comencen més prompte amb l'ús d'Internet i per tant comencen més prompte els conflictes. Estaríem parlant d'una edat compresa entre els 10 i 16 anys. Està clar i no hi ha dubte, que el ciberbullying o assetjament escolar és la màxima expressió dels riscos que pot portar el mal ús de les noves tecnologies, a banda d'altres no menys importants.

(INE - Institut Nacional d'Estadístiques, 2017)

Cada any augmenten les xifres d'assetjament en Internet, i és per això també que s'ha incrementat el nombre d'articles, estudis i publicacions que fan referència a aquest tema. A l'hora de realitzar aquest projecte d'Innovació educativa he investigat molts i m'he recolzat en alguns d'ells:

Nacionals:

Llibre *Cyber Bullying, el acoso en la era digital*. (Kowalski, Limber y Agatson, 2008): aquest llibre tracta l'assetjament cibernètic, des de la seua definició, tipus, casos reals i possibles solucions, amb normativa legal i específica.

Estudio sobre acoso escolar y cyberbullying según los afectados. Fundación Anar, (2017): amb aquest informe es vol donar a conèixer l'evolució de l'assetjament escolar i del cyberbullying entre les víctimes. (Basats en casos reals.)

Artícle *Factores de riesgo en el cyberbullying. Frecuencia y exposición de los datos personales en internet*. (Sabater Fernández, Carmen y Lara López, 2015): aquest article exposa l'augment del cyberbullying a causa de l'expansió de les noves tecnologies, a més de comentar el seu concepte, les seues diferències amb el *bullying* i els principals factors de risc.

Luengo, J.A, (2011). *Ciberbullying. Guía de recursos para centros educativos*. (Ed. Defensor del Menor en la Comunidad de Madrid).

Llibre *Yo a eso no juego. Bullying y Cyberbullying en la infancia*. Fundación Save The Children.

Guía de Actuación contra el Ciberacoso. Padres y Educadores. INTECO.

Guía de Actuación Escolar ante el Cyberbullying . EMICI (Equipo Multidisciplinar de Investigación sobre el Cyberbullying).

Ciberbullying: Acoso en la Red. Análisis y Propuesta de Intervención. Universitat de Barcelona.

Ortega, R. y Mora-Merchán, J. (2008). Las redes de iguales y el fenómeno del acoso escolar.

Internacionals:

Common Sense Reasoning for Detection, Prevention, and Mitigation of Cyberbullying KARTHIK (Dinakar, Picard y Lieberman, 2015):

Willard, N. (2005). Educator's Guide to Cyberbullying Addressing the Harm Caused by Online Social Cruelty. *Center for Safe and Responsible Internet Use*.

Kowalski, R.M., Giumetti, G.W., Schroeder, A.N., & Lattanner, M.R. (2014). Bullying in the Digital Age: a Critical Review and Meta analysis of Cyberbullying Research among Youth. *Psychological Bulletin*. 140, 1073-1137.

Kowalski, R.M., Morgan, C.A. & Limber, S.P. (2012). Traditional Bullying as a Potential Warning Sign of Cyberbullying. *School Psychology International*. 33, 505-519.

Noves tecnologies.

També conegudes com a Tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC) agrupen elements i tècniques utilitzades en el tractament i transmissió de la informació. Per tant, ens estem referint a mòbils, videojocs, ordinadors i televisió.

AVANTATGES	DESAVANTATGES
Permeten accedir a una informació il·limitada.	Tendència a l'aïllament.
Permeten accedir a noves vies de comunicació i relació.	Interaccions amb més amics virtuals que reals.
Permeten accedir a noves formes d'informació i d'oci.	Abandó de les responsabilitats quotidianes.
Potencien relacions socials i de grup.	“Pantallisme”, és a dir, l'excessiva exposició a un oci paralitzant davant les pantalles.
Faciliten la comunicació entre persones amb afinitats i interessos semblants.	Reducció de les hores de son.
Afavoreixen noves habilitats i noves formes de construcció del coneixement.	Accés a continguts no adequats, sobretot en xiquets, xiquetes i adolescents.
	Incitació al consumisme. (publicitat i videojocs).
	Augment de la incomunicació i dels conflictes familiars.
	L'ús incorrecte generalitzat pot comportar riscos.

Les Xarxes Socials.

Les xarxes socials han suposat una revolució i una nova manera de relacionar-se. Cada una d'elles, és una comunitat d'informació a través d'una plataforma virtual. Les xarxes socials més utilitzades són: *Google, Youtube, Watsapp, Twiter, Tuenti, Facebook, Instagram, Skipe, Messenger...* i algunes emergents que van evolucionant, com *Telegram* i *Discord*.

Espanya s'ha convertit en el cinqué país del món que més utilitza les xarxes socials amb un 48% d'internautes. Els joves espanyols entre 10 i 18 anys representen segons un informe d'Educaweb més del 65% dels internautes.

En l'actualitat, els adolescents es troben envoltats per les xarxes socials. S'estima que e 82% dels xiquets i xiquetes d'entre 14 i 17 anys, i el 58% d'entre 11 i 13 anys, tenen un perfil en alguna de les xarxes socials.

(Agència Espanyola de Protecció de Dades)

Les xarxes socials han passat a ser el mitjà preferit dels adolescents i joves per la comunicació amb amics i per l'expressió ràpida d'idees i emocions, utilitzant una o més de les xarxes socials existents. D'ells, més de la meitat es connecten diàriament, passant més temps a Internet que davant de la televisió.

Actualment els pares es troben davant d'un nou problema, ja no només han de conèixer amb qui surten els seus fills, sinó amb qui passen hores xerrant a través d'Internet. Han d'equilibrar el respecte a la intimitat del seu fill o filla amb l'obligació de protegir-lo o protegir-la de situacions que poden ser perilloses per a ells o elles.

Segons un estudi de l'Organització Mundial de la Salut (OMS), Espanya es situa en la setena posició en el rànquing de països on els xiquets i xiquetes de tretze anys han rebut amenaces i insults almenys dues o tres vegades al mes a través de serveis de missatgeria com *whatsapp* o de xarxes socials com *Facebook*. I la situació s'agreuja quan aquests casos de violència passen del món digital al real.

Aspectes positius.

La raó més freqüent per utilitzar xarxes socials és contactar amb amics o coneguts en temps real, inclús amb gent nova. També tenen la possibilitat de comunicar-se amb persones amb les quals es comparteixen interessos. Un altre aspecte positiu és el de la diversió, omplir el temps d'oci, ja que molts participen en jocs i activitats a les xarxes socials.

Aspectes negatius o riscos.

Un dels riscos que pot ocasionar el mal ús és el problema de privacitat i falta d'intimitat, ja que moltes vegades els detalls personals els arriba a conèixer molta gent. En aquest punt té molta importància la publicació de fotos i/o vídeos.

Un altre aspecte és la pèrdua de temps i addicció. Són molts els joves que dediquen massa temps a la utilització de les xarxes socials, restant temps a l'estudi, a dormir, a les relacions familiars i socials. A banda, l'abús de les xarxes motiva conductes com l'aïllament, el baix rendiment escolar, desinterès per altres temes importants, trastorns de conducta, etc.

Es pot donar el cas de la suplantació d'identitat, ja que qualsevol es pot registrar a una xarxa fent-se passar per una altra persona, tant siga per fer una broma, com per perjudicar a la persona suplantada. Altres aspectes negatius són el suposat anonimat que permet Internet i la reducció de l'empatia cap a l'altre pel fet de no veure la persona de carn i ossos a qui s'està assetjant.

Ciberassetjament.

En una enquesta realitzada a 150.000 xiquets i xiquetes, es va arribar a la conclusió que el 15% havien estat assetjats, el 9% per companys i el 7% per altres persones. Que l'edat més probable d'assetjament escolar és del 6 als 12 anys i l'assetjament electrònic, dels 10 anys endavant.

(INCIBE, Institut Nacional de ciberseguretat, 2016)

Les dades d'una enquesta realitzada a 21.487 estudiants d'entre 12 a 16 anys (de 1r a 4t de l'ESO) de centres públics van donar com a resultat que el 9,3% dels estudiants van reconèixer ser víctima d'assetjament; un 5,3% van reconèixer haver assetjat; un 22%, que rebien insults directes de manera freqüent i un 20,9% de manera indirecta; un 15,6% comentava ser víctima de rumors.

A més a més, un 22% de les víctimes d'assetjament i ciberassetjament consideren que el motiu és "per a molestar-los"; la segona motivació més expressada és l'aparença física (16,7%); un 15,3% diuen que és per què "els tenen mania"; un 10% diu que no sap les causes. Per altra banda, un 19,5% dels assetjadors no sabien perquè ho feien; un 14,5% deia que era per fer una broma; i un 13,2%, per molesta a la víctima.

(Programa Save the Children, "Yo a eso no juego", 2016)

El *Ciberbullying* consisteix en l'assetjament entre iguals a través d'Internet, xats, mòbil, videojocs, xarxes socials, correu electrònic, etc. És un assetjament psicològic, i és possible que siga derivat d'un assetjament en l'escola o en la vida real. Molts autors coincideixen en el

fet que, igual que en el *bullying*, s'han de complir quatre criteris al simultàniament: que assetjador i víctima siguin d'edats similars, que l'agressió siga repetida i duradora en el temps; que hi haja una intenció de fer mal; i que hi ha un desequilibri de poder.

Tipus de *ciberassetjament*.

El tipus de *ciberassetjament* més freqüents són els següents: les agressions verbals, amenaces, difusió d'imatges i vídeos compromesos, suplantació d'identitat, no acceptació en grups de xarxes socials exclusió d'aquests grups, coaccions, difusió de falsos rumors sobre la víctima, difusió de secrets i imatges de la víctima, enviaments o difusió de missatges ofensius, etc.

En el *ciberbullying* tenim tres rols definits: l'agressor la víctima i l'observador. A continuació s'exposen breument les seues característiques principals de cadascun dels rols.

AGRESSOR		
Característiques	Motivacions internes	Motivacions externes
Necessitat de dominar. Baixa tolerància a la frustració. Dificultat per assumir normes.	Frustració. Venjança. Cerca d'aprovació o de reconeixement social. Aporriment. Necessitat d'excloure a la víctima del grup o status.	Intolerància. Prejudici davant les diferències. Certa sensació de seguretat (a través de les TIC). Sensació de poder. Aspecte físic de la víctima: forma física, portar ulleres, forma de vestir.
VÍCTIMA		
Característiques	Síntomes	
Pocs amics. Baixa autoestima. Dificultats d'interacció social. Víctima d'assetjament off-line	Faltes d'assistència a classe repetides. Problemes de concentració. Disminució del rendiment acadèmic. Canvis d'estat d'ànim. Reaccions agressives inusuals o d'indiferència o apatia. Falta a activitats importants per a la víctima. Afectació de la salut.	

OBSERVADOR/S	
Característiques	Funcions
Por a convertir-se en víctima Necessitat d'integrar-se en el grup. Indiferència, falta d'empatia. Falta de valor i responsabilitat.	No manifesten el seu rebuig a l'assetjament. En alguns casos, difonen les accions dutes a terme, sense denunciar la situació.

Principals diferències entre assetjament i ciberassetjament.

El *ciberbullying* a diferència del *bullying* modifica l'espai i el temps on es produeix l'assetjament i traspasa les portes de l'escola, acompanya a la víctima de forma contínua i en qualsevol lloc i hora del dia, a través de missatges en les xarxes socials en les quals els alumnes es troben connectats tant de manera individual com grupal. Aquesta presència constant pot arribar a tindre efectes més perjudicials encara que els derivats del i de fet, quasi sempre passen desapercebudes o invisibles als ulls dels adults: família i professors. D'ací, la necessitat de saber què passa, com i quan intervindre.

Durant molt de temps, els menors consideraven la seua casa com a refugi contra el *bullying*; almenys, fins al següent dia. Ara els missatges desagradables, els correus electrònics d'odi i les imatges manipulades per a ridiculitzar o agredir poden arribar a ells a tota hora, les 24 hores del dia, els set dies de la setmana. Per mitjà de les noves tecnologies.

El *ciberbullying* pot acaparar l'atenció d'una àmplia audiència, és a dir, tota la xarxa, en comparació amb els xicotets grups que conformen el *bullying* tradicional. Aquest últim es realitza cara a cara, de forma física o verbal i promovent l'exclusió social; pel contrari, la xarxa proporciona l'anonimat.

Quadre resum de les característiques de les dues modalitats d'assetjament:

Bullying	Cyberbullying
Es produeix cara a cara	Anònim. Sensació d'immunitat
En grup o individual	Individualment
Colps, espentes, agressió verbal o exclusió social	Missatges, e-mail, imatges manipulades
En general, sols en horari escolar	En qualsevol lloc i en qualsevol moment
Es limita a l'agressió directa	Sense límit d'abast. Potencial de difusió
Sols audiència escolar	Audiència a través de tota la xarxa
Certesa de què sols es troba en l'àmbit escolar	Incertesa de no saber qui ha vist les imatges o missatges
Requereix contacte físic amb la víctima	No hi ha contacte. Ràpida i comoditat

Per últim, un dels majors problemes que ens trobem del ciberassetjament és la "invisibilitat" de les persones que ho provoquen, encara que en alguns casos passa el contrari, ja que ho graven en vídeo i després ho pugen a Internet, però els insults amb aplicacions de missatgeria, l'enviament de fotos es pot realitzar de tal manera que només el qui envia i el qui rep el missatge tenen coneixement.

Addicció.

L'ús inadequat de les TIC pot tenir conseqüències nocives per a les persones. En resum una addicció tecnològica o ciberaddicció es desenvolupa quan una persona depèn d'Internet, o d'un dispositiu concret quan hi passa molt de temps davant, o a una determinada aplicació, fins al punt que influeix negativament en la seua vida i en la seua salut. Els principals senyals d'alarma són les següents:

- La persona descuida altres activitats importants de la seua vida com a conseqüència del temps que passa connectat.
- Mostra una baixada en el rendiment escolar o es distancia de la seua família (aïllament social).
- Pèrdua d'hores de son a causa del temps que dedica a aquestes tecnologies.
- Pensaments constants sobre la connexió quan no està connectat.
- Intenta limitar el temps sense aconseguir-lo (pèrdua de control).
- Cada vegada rep més queixes de familiars o persones properes per aquest motiu.

Altres riscos de la Xarxa.

Grooming: assetjament exercit per part d'un adult i fa referència a les accions realitzades per a establir una relació i guanyar-se la confiança d'un xiquet o xiqueta fingint empatia amb la finalitat de cometre un possible abús sexual del menor. Es podria dir que són situacions d'assetjament amb un contingut sexual implícit o explícit.

Sexting: és un anglicisme per a referir-se a l'enviament de contingut sexual (fotografies o vídeos) produïts pel mateix remitent, a través de les noves tecnologies.

Exclusió i ostracisme: El primer es dona quan es priva la víctima de l'accés a fòrums, grups, xats o xarxes socials. El segon es dona quan s'ignoren intencionadament els missatges d'una persona per part d'un grup en una xarxa social i, normalment, la resposta és el silenci.

Sextorsió (derivat del "*sexting*"): es produeix quan una imatge, que s'ha pres fent "*sexting*" arriba a mans d'un desconegut i aquest amenaça i extorsiona a la víctima amb fer-la pública si no manté relacions sexuals amb ell, li envia més fotografies pornogràfiques o li paga una quantitat de diners.

Suplantació d'identitat: és bàsicament quan una persona es fa passar per una altra amb l'objectiu de realitzar diferents activitats delictives. No implica el robatori o el coneixement de les claus personals de la víctima, sinó que mostra el nom o imatges de la víctima o es crea un compte o perfil amb el seu nom amb la intenció de suplantar-la.

Suplantació de personalitat; quan s'entra en un compte de correu electrònic o en el perfil d'una xarxa social d'una persona amb les claus personals de la víctima per enviar o publicar material comprometedor, manipulant i usurpant la identitat.

Pharming: consisteix en redirigir tràfic d'una pàgina legítima a una altra de falsa que ha construït l'estafador. És a dir, que es creen pàgines idèntiques a pàgines originals però amb un domini diferent, habitualment sense un accés segur (<http://> en comptes de <https://>)

Phishing: el *ciberdelinqüent* es fa passar per una persona, empresa o institució de confiança, es posa en contacte amb l'usuari mitjançant correu electrònic i sol·licita la verificació de certes dades.

Denigració: quan es distribueix informació d'un altre en to despectiu i fals mitjançant correus electrònics, missatges o enviament de fotografies alterades digitalment.

Assetjament públic: quan un grup filma les vexacions que infligeix a altres companys o companyes i les penja a la xarxa.

Control d'imatges i pèrdua de privacitat: pèrdua del control que es fa de l'ús de les imatges personals una vegada aquestes han estat publicades en qualsevol xarxa social.

4. CRONOGRAMA.

Destaquem com a innovadora també la metodologia aprenentatge-servei (ApS), en la que es basa la creació i formació del cos d'ajudants TIC, que consisteix a aprendre uns conceptes que són molt útils per a ells però al mateix temps, aquests coneixements adquirits aprofitaran per a fer un servei a la comunitat educativa, com formar i sensibilitzar a alumnes de nivells inferiors, a banda d'altres tasques educatives.

Es tracta d'un aprenentatge i formació entre iguals. Per tant podem dir que aquesta metodologia, així com els materials que s'elaboraran, constitueixen una innovació educativa de qualitat que potencia el sentit social de l'educació, cap a la recerca del bé comú.

CRONOGRAMA		QUINZENAL															
		octubre		novembre		desembre		gener		febrer		març		abril		maig	
FASES	ACTIVITATS	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
ESTABLIMENT D'OBJECTIUS	Revisió de la bibliografia relativa al marc teòric plantejat. Conèixer bé la temàtica.																
	Establir els objectius del projecte i assignació de tasques al claustre.																
EXPOSICIÓ	Donar a conèixer al claustre el projecte. Posada en marxa de l'elaboració dels continguts.																
ELABORACIÓ DEL PROTOCOL	Estudi de la situació inicial i del context tecnològic dels alumnes del centre.																
	Elaboració del Protocol de prevenció, detecció i intervenció.																
PLANIFICACIÓ	Planificació del Programa Ajudants TIC.																
AJUDANTS TIC	Elaboració de materials i unitats didàctiques per a la formació dels Ajudants TIC.																
ELABORACIÓ DE MATERIALS	Elaboració de materials i unitats didàctiques per al grup-classe de 5é.																
	Elaboració de materials i unitats didàctiques per al grup-classe de 6é.																
ALTRES MATERIALS	Elaboració de materials i unitats didàctiques per al grup Agredit-Família i grup Agressor-Família.																
AVALUACIÓ I IMPLEMENTACIÓ	Avaluació i propostes de millora per al programa Ajudants TIC.																
	Avaluació i propostes de millora per al Protocol de prevenció, detecció i intervenció																
	Implementació per al curs vinent																

5. CONCRECIÓ DE LA METODOLOGIA APLICADA AL PROJECTE.

A través de la investigació que s'han fet d'articles científics, informes, llibres i material relacionat amb el bon ús de les tecnologies i amb *ciberbullying* pretenc aclarir els aspectes més importants de l'assetjament en xiquets i xiquetes per a poder aportar solucions a aquest problema. Amb aquest estudi es pretén proporcionar unes pautes de prevenció i actuació, establint un context inicial de què partir. Amb els conceptes claus exposats, es procedirà a dissenyar activitats i a construir el protocol de prevenció que pretén ser utilitzat per a previndre, detectar i actuar davant la problemàtica del *ciberbullying* en la nostra escola.

La metodologia principalment serà qualitativa, aprofundint, en primer lloc, en la revisió de la bibliografia relativa al tema. S'ha basat en la recerca i anàlisi de la informació rellevant existent sobre el *ciberbullying* i sobre el bon ús de les noves tecnologies i els riscos que comporten.

S'ha recopilat informació de diferents mitjans, llibres, articles, pàgines web, etc. La revisió de les dades ha permès contextualitzar aquest projecte, situant el marc conceptual de l'estudi.

També partirem d'una metodologia quantitativa, amb la proposta d'elaboració i posterior realització d'enquestes al alumnes per a conèixer la situació general de partida en les que apareixeran reflectides les seues opinions, actituds i la *ciberconducta* dels alumnes que ens permetrà fer un esbós sobre com naveguen i/o utilitzen les noves tecnologies els alumnes del nostre centre, i consolidar així un estudi inicial del centre i el seu context. Aquesta anàlisi del context ens serà de molta utilitat a l'hora d'elaborar el protocol de prevenció de intervenció.

Tota aquesta informació ajudarà als tutors a planificar les tutories i aprofundir aquelles carències observades en alguna de les variables estudiades (ús responsable, relacions, en xarxes socials, tutorització digital, supervisió familiar, dependència, ús segur, privacitat).

En moltes activitats del pla de prevenció, amb el que es forma als "Ajudants TIC", es visionaran vídeos de temàtica relacionada amb el bon ús de les TIC i el ciberassetjament perquè, posteriorment, realitzen una fulla de reflexió individual, contestant a una sèrie de preguntes sobre el que ocorre en vídeo i/o les possibles interpretacions que poden fer els alumnes. Per tant, s'apliquen metodologies actives que augmenten l'autonomia i la reflexió de l'alumne en els seus aprenentatges en situacions tant individuals com interactives, amb l'ús de la Pissarra Digital, presents en totes les aules. La reflexió final de cada activitat serà en grup, per mitjà d'una posada en comú.

L'alfabetització digital, incloent-hi la prevenció del mal ús i dels abusos ha de començar pels més menuts, en educació infantil i sobretot en educació primària. Si alguna cosa segura hem après ací en el nostre centre, en relació al tractament i la gestió dels conflictes entre iguals, és que els mateixos alumnes són els que millor contribueixen a la resolució dels problemes quan han estat formats per a aquest objectiu. Per això, la formació entre iguals serà part de la sensibilització.

Aquesta formació serà complementada amb xerrades formatives d'entitats corporatives (policia, guàrdia civil, etc.) i la formació de prevenció i/o d'actuació que s'impartiran en les corresponents tutories dels mestres segons el cronograma i la programació establerta.

Finalment, es realitzarà una avaluació i s'elaboraran a una sèrie de propostes de millora que l'escola podria implementar de cara a la prevenció, aportant una reflexió crítica sobre els aspectes que s'han treballat en l'elaboració del projecte i la correcta posada en marxa del protocol d'actuació contra el *ciberassetjament*.

A més, cal destacar la metodologia aprenentatge-servei (ApS) en la que es basa la formació entre iguals del cos d'Ajudants TIC, amb la que l'alumnat aprèn i es desenvolupa a través de la participació activa en un servei solidari que proporciona beneficis a la comunitat, i inclou activitats d'aprenentatge a partir de l'experiència, l'aprenentatge cooperatiu i la reflexió sobre l'acció.

Metodologia globalitzadora que contribueix a desenvolupar els criteris d' avaluació de les matèries de Llengua, anglès, Llengua Castellana i Valors cívics i socials, a més d' afavorir, desenvolupar i potenciar les competències clau del nou currículum de la LOMLOE, sobretot la Competència Digital; la Competència Personal, Social i d'Aprenre a aprendre; la Competència Emprenedora; competència Lingüística i la Competència Ciutadana.

Amb aquesta metodologia també es vol reconèixer la necessitat de qué cada alumne i cada alumna té necessitats úniques que poden requerir suports en diferent nivell i, per tant,

l'aplicació de múltiples recursos funcionals, organitzatius, curriculars i personals, per atendre a les diferents situacions d'aquest alumnat que necessita algun tipus de suport, transitori o al llarg de la seua escolaritat.

Amb aquest Projecte de Recerca i Innovació Educativa, treballem de manera transversal i globalitzada els Objectius de Desenvolupament Sostenibles (ODS) de l'Agenda 2030, concretament l'ODS 3, "Salut i benestar", l'ODS 4, "Educació de qualitat" i l'ODS 10, "Reducció de les desigualtats".

A més dels aspectes metodològics citats anteriorment, cal destacar la metodologia aprenentatge-servei (ApS) en la que es basa la formació entre iguals del cos d'Ajudants TIC, amb la que l'alumnat aprèn i es desenvolupa a través de la participació activa en un servei solidari que proporciona beneficis a la comunitat, formant a altres alumnes d'edat inferior.

Aquesta formació entre iguals és tracta d'una formació en cascada, aprofitant les competències i capacitats dels propis alumnes, ja que està demostrat que els alumnes són els que millor contribueixen a la resolució de conflictes i problemes entre iguals quan han estat formats per aquesta finalitat. La idea es generar processos de sensibilització, informació i formació de grups d'alumnes de menor edat en el propi centre a càrrec dels alumnes ajudants prèviament formats.

Es tracta també d'una metodologia globalitzadora que contribueix a desenvolupar els criteris d'avaluació de les matèries de Llengua, Anglès, Llengua Castellana i Valors cívics i socials.

El desenvolupament d'aquest projecte comporta creació d'un grup de xiquets i/o xiquetes anomenat cos d'ajudants TIC. Aquest cos estarà constituït per alumnes de 5é i 6é de Primària que seran formats i sensibilitzats per a desenvolupar una acció d'aprenentatge-servei (ApS) orientada a sensibilitzar a altres alumnes de 1r, 2n, 3r i 4t de Primària en la utilització i maneig de les noves tecnologies a través de les activitats de l'aula.

Es tracta de motivar la conscienciació sobre els principals riscos associats al mal ús d'Internet i les xarxes socials (vulneració de la privacitat, ciberassetjament, grooming, sextorsió, etc.) i normes bàsiques per evitar-los o actuar davant aquests amb responsabilitat.

Aquest projecte té, més en compte que mai, el Decret 104/2018 pel qual es desenvolupen els principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià i l'Orde 20/2019 de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, per la qual es regula l'organització de la resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat. Per tant, la metodologia es basa fonamentalment en la inclusió amb la no-discriminació, la igualtat d'oportunitats, l'accessibilitat, tant física, com sensorial,

Aquesta metodologia ens permet afavorir el màxim desenvolupament de tot l'alumnat, que s'eliminen totes les formes d'exclusió, desigualtat i vulnerabilitat, tenint en compte un model coeducatiu, en què totes les persones siguen valorades per igual, garantint la igualtat d'oportunitats. Contribueix a la cohesió de totes les persones membres i desenvolupa les competències socials i emocionals, l'ajuda mútua i la resolució pacífica de conflictes, sobretot amb les activitats plantejades del cos d'Ajudants TIC, aconseguint la participació plena de tot l'alumnat, dinamitzant així, la seua transformació social cap a la igualtat i plena inclusió.

Amb aquesta metodologia també es vol reconèixer la necessitat de què cada alumne i cada alumna té necessitats úniques que poden requerir suports en diferent nivell i, per tant, l'aplicació de múltiples recursos funcionals, organitzatius, curriculars i personals, per atendre

a les diferents situacions d'aquest alumnat que necessita algun tipus de suport, transitori o al llarg de la seua escolaritat.

Aquesta metodologia activa promou la participació de l'alumnat en el seu procés d'aprenentatge, anant d'aspectes simples a complexos, a través de les activitats plantejades en aquest projecte i en el protocol d'actuació, perfectament estructurades individualment o en grup, i de la participació del cos d'Ajudants TIC, que ofereixen experiències vàlides per a la vida, amb repercussió social en el seu entorn i en la comunitat educativa. Aquestes activitats basades en l'aprenentatge-servei (ApS), en la que es basa la formació entre iguals del cos d'Ajudants TIC, l'alumnat aprèn i es desenvolupa a través de la participació activa en un servei solidari que proporciona beneficis a la comunitat, informant i sensibilitzant als alumnes de nivells inferiors.

En aquest projecte també es destaca el treball i aprenentatge cooperatiu. La visualització de vídeos sobre assetjament i el mal ús de les TIC permeten combatre actituds discriminatòries, i afavoreixen l'establiment de relacions positives basades en el respecte mutu i el diàleg, la generositat, la solidaritat i l'empatia. D'altra banda, es comparteixen diferents perspectives sobre els temes que es treballen o els conflictes que sorgeixen i s'aprèn a actuar de manera col·lectiva per l'interès del grup i a oferir, demanar i acceptar l'ajuda dels altres, promovent la igualtat d'oportunitats i de gènere.

6. AVALUACIÓ.

INDICADORS I INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ I PROPOSTES DE MILLORA.

- Inclou els indicadors, criteris i l'elaboració d'instruments d'avaluació que permeten analitzar el desenvolupament del projecte, el grau de participació dels agents implicats, les dificultats trobades, els resultats i l'extracció de conclusions.

INDICADORS DE PROCÉS D'ELABORACIÓ DEL PROJECTE	VALORACIÓ				PROPOSTES DE MILLORA
	1	2	3	4	
Ha participat tota la Comunitat Educativa.					
Les reunions de coordinació han estat efectives i productives i han facilitat el desenvolupament del projecte.					
El projecte abasta tots els nivells.					
S'han detectat les dificultats i necessitats que han sorgit.					
Implicació del professorat.					
Implicació de l'alumnat.					
Implicació de les famílies i AMPA					

Avaluació de la posada en marxa del projecte i del cos Ajudants/Ajudantes TIC.	1	2	3	4	5
Les incidències relacionades amb el mal ús de les tecnologies ha disminuït o cessat des de l'inici de l'aplicació del projecte.					
S'han complit els objectius plantejats.					
Les dinàmiques dutes a terme han augmentat la comprensió del fenomen del <i>ciberassetjament</i> en tot l'alumnat en general.					

Les activitats han sigut ben explicades, entenent-se els objectius i funcionament correctament.					
Les intervencions han servit per a millorar la competència dels alumnes en 5é i 6é en diversos àmbits.					
El cos d'Ajudants/Ajudantes TIC contra el <i>ciberassetjament</i> , format per alumnes de 6é, ha estat vist com una cosa positiva i útil i portats a la pràctica amb correcció.					
Ha augmentat la percepció de la necessitat de lluitar contra l'assetjament entre els alumnes.					
Propostes de millora:					

1. Molt en desacord 2. En desacord 3. Ni en desacord ni d'acord 4. D'acord i 5. Molt d'acord.

7. CONCLUSIONS

Com a conclusió del present document, es poden establir una sèrie de consideracions. En molt poc temps les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) han arribat a les nostres llars per quedar-se. Aquestes tecnologies comprenen ordinadors i altres dispositius (tauletes, portàtils, *smartphones*, consoles) que poden connectar-se a Internet, i les seves aplicacions (jocs, xarxes socials, serveis de missatgeria, etc.) ens han obert un munt de noves possibilitats, impensables fa uns anys. Des d'un ordinador o un telèfon intel·ligent i una connexió a Internet són moltes les portes que se'ns obren al món. Alguns exemples dels avantatges al nostre abast són, entre d'altres, accedir i compartir coneixements amb altres persones, relacionar-se amb gent de l'altra banda del món de manera instantània, fer compres on-line, realitzar tràmits o cercar feina activament sense moure's de casa. Així doncs, és innegable el potencial enriquidor que les tecnologies de la informació poden aportar a les nostres vides. Però no hem d'oblidar que per molt útils que siguin aquestes tecnologies, un ús inadequat pot tenir conseqüències nocives en la persona i comportar una sèrie de riscos si no es prenen mesures. Bon ús i privacitat serà un dels objectius, conscienciar sensibilitzar formar a alumnes i a pares-.....

La generalització de l'ús de les tecnologies ha posat a l'abast de xiquets, xiquetes i adolescents eines que afavoreixen els aprenentatges i la comunicació. Tanmateix, també poden fer-ne un mal ús sense valorar les conseqüències. L'assetjament entre iguals mitjançant l'ús de les tecnologies és conegut com a ***ciberassetjament*** i té uns trets característics derivats d'aquestes. Si bé el *ciberassetjament* es produeix, sobretot, fora de l'àmbit i l'horari escolar, pot afectar greument la convivència escolar.

Els centres educatius, com a espais de socialització, són el marc idoni on implementar estratègies de prevenció enfront situacions d'assetjament i *ciberassetjament* que faciliten la creació d'un clima de convivència positiu a l'aula i contribueixen a la construcció de la cultura de pau al món. L'existència d'un protocol permet dotar els centres i el professorat d'una eina efectiva de prevenció, detecció i intervenció en situacions de *ciberassetjament*, establint un marc comú d'actuació i afavorint la coordinació dels diferents agents implicats mitjançant un circuit sistematitzat. Aquest protocol s'emmarca en la normativa vigent i ofereix orientacions de caràcter preventiu, de detecció i d'intervenció que cal contextualitzar en la realitat de cada centre educatiu. Nosaltres, el CEIP Sanchis Guarnier D'Ondara, volem aportar el nostre granet d'arena per a fer una societat més justa!